

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců Mgr. Ondřeje Mráčky a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobce: **B. V.**, proti žalovanému: **Krajský úřad Středočeského kraje**, se sídlem Zborovská 11, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti výroku č. I usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 3. 5. 2016, č. j. 46 A 30/2015 - 29,

t a k t o :

- I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce **se zamítá.**
- II. Kasační stížnost **se zamítá.**
- III. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává.**

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 17. 3. 2015, č. j. 044879/2015/KUSK, žalovaný zamítl jako opožděné odvolání žalobce proti rozhodnutí Městského úřadu Čáslav ze dne 27. 10. 2009, č. j. VYST 21712/09, 4776/2009-Ob, kterým byla společnosti LESS & TIMBER s. r. o. povolena stavba Dřevarařského závodu Čáslav - 2. etapa.

Žalobce napadl rozhodnutí žalovaného žalobou u Krajského soudu v Praze. Vzhledem k tomu, že žalobce s podáním žaloby nesplnil poplatkovou povinnost a neučinil tak ani později, vyzval jej krajský soud dne 9. 11. 2015 k zaplacení soudního poplatku za podání žaloby. Žalobce podáním ze dne 23. 11. 2015 požádal o osvobození od soudních poplatků z důvodu kritické sociální situace. Na výzvu krajského soudu žalobce spolu s podáním ze dne 3. 2. 2016 krajskému soudu předložil prohlášení o svých osobních, majetkových a výdělkových poměrech, ve kterém mj. uvedl, že žije sám, ke dni 27. 5. 2010

dosáhl důchodového věku, avšak starobní důchod mu vyplácen není. Příjmy doložil oznámením Úřadu práce ČR – krajské pobočky v Příbrami o změně výše dávky státní sociální podpory ze dne 23. 1. 2012, č. j. 5967/12/KH. Dle uvedeného oznámení byl žalobci vyplácen příspěvek na bydlení ve výši 3030 Kč. Ohledně výdajů žalobce zmínil půjčku ve výši 7000 Kč, kterou hradí formou měsíčních splátek ve výši 200 Kč. Dále žalobce uvedl měsíční výdaje ve výši 3000 Kč. Majetek větší hodnoty žalobce v předloženém prohlášení neoznačil a do příslušné kolonky pouze uvedl „pro věc nepodstatné“.

Usnesením ze dne 3. 5. 2016, č. j. 46 A 30/2015 - 29, krajský soud výrokem č. I žalobci přiznal částečné osvobození od soudních poplatků v rozsahu 90 % a výrokem č. II jej vyzval k zaplacení soudního poplatku za podání žaloby ve výši 300 Kč ve lhůtě 1 měsíce od doručení daného usnesení.

Krajský soud vyšel z údajů sdělených žalobcem a dále poznamenal, že je mu z jeho dřívější činnosti známo (např. věci vedené pod sp. zn. 45 A 68/2012, sp. zn. 46 A 53/2012 nebo sp. zn. 45 A 42/2013), že žalobce je vlastníkem pozemků parc. č. 706, 501/1, 92/2, 88/1 a 2540 a pozemku PZE č. 372 (na pozemku parc. č. st. 706 se navíc nachází stavba rodinného domu č. p. 224), to vše v k. ú. Č., zapsáno na LV 2616 vedeném u Katastrálního úřadu pro Středočeský kraj, Katastrální pracoviště Kutná Hora, přičemž tyto skutečnosti krajský soud ověřil ke dni vydání předmětného usnesení nahlédnutím do katastru nemovitostí.

Na základě uvedeného dospěl krajský soud k závěru, že žalobce pravidelným, byť nepřilíš vysokým příjmem disponuje. Navíc nelze dle krajského soudu odhlédnout ani od nemovitého majetku ve vlastnictví žalobce, jehož zpeněžení sice nelze za účelem zaplacení soudního poplatku požadovat, ovšem lze ho vzít v úvahu z toho pohledu, že žalobce má vlastní bydlení a současně mu využívání jeho dalších nemovitostí (pozemků) umožňuje získání alespoň občasných výnosů, ať už zpeněžitelných nebo využitelných pro jeho vlastní osobní potřebu.

S ohledem na uvedené nebyly podle krajského soudu naplněny zvláště závažné důvody pro výjimečné úplné osvobození od soudních poplatků, ale vzhledem k prokázaným a předpokládaným příjmům shledal krajský soud za přiměřené osvobození od soudních poplatků ve značném rozsahu, tj. v rozsahu 90 % s tím, že žalobce bude povinen uhradit 10 % výše soudního poplatku za žalobu, tj. 300 Kč. Krajský soud tedy druhým výrokem svého usnesení vyzval žalobce k zaplacení uvedené částky soudního poplatku ve lhůtě 1 měsíce od doručení předmětného usnesení.

Žalobce (stěžovatel) uplatnil dne 12. 5. 2016 u krajského soudu v souvislosti s uvedeným usnesením krajského soudu podání, v němž výslovně uvedl, že napadá kasační stížností výrok č. I. předmětného usnesení, a pokud jde o výrok č. II. tohoto usnesení, žádal prodloužení lhůty pro zaplacení soudního poplatku tak, aby běžela od právní moci rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. Tímto podáním v rozsahu, v jakém se týká výroku č. II. usnesení krajského soudu, se tedy Nejvyšší správní soud nezabýval. Jen pro úplnost lze dodat, že pokud by byla i proti tomuto výroku podána kasační stížnost, musel by ji Nejvyšší správní soud odmítnout jako nepřipustnou podle § 104 odst. 3 písm. b) ve

pokračování

spojení s § 46 odst. 1 písm. d) a § 120 s. ř. s., neboť by směřovala proti rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení.

Kasační stížností proti výroku č. I. napadeného usnesení se stěžovatel domáhá plného osvobození od soudního poplatku. Stěžovatel v kasační stížnosti poukázal na údajné zločinné spolčení v rámci veřejné správy, jemuž příslušné orgány nijak nezabránily, a stěžovatel tak byl nucen podat žaloby. Stěžovatel je přesvědčen, že vzhledem k tomu, že Česká republika je povinna učinit přítrž řádění tamní komunální sféry, není přípustné, aby v důsledku své aktivity sociálně strádal. Stěžovatel dále v kasační stížnosti požádal o přiznání „bezplatné právní pomoci“, což lze dle obsahu tohoto podání vyložit jako návrh na ustanovení zástupce.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), a je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel je účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.).

Co se týká splnění poplatkové povinnosti v řízení o kasační stížnosti, v tomto řízení stěžovatele poplatková povinnost nestíhá (a to ani v rozsahu 10 % vyplývajícím z napadeného usnesení krajského soudu), a to s ohledem na to, že jeho kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu, jímž nebylo plně vyhověno jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků (blíže viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, publikované pod č. 3271/2015 Sb. NSS). Jak přitom vyplývá ze zmiňovaného usnesení rozšířeného senátu, stěžovatel v daném řízení o kasační stížnosti, která nesměruje proti meritornímu rozhodnutí krajského soudu ani proti rozhodnutí, jímž se řízení před krajským soudem končí, nemusí splňovat ani podmínky dle § 105 odst. 2 s. ř. s. (povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem nebo jeho zaměstnancem nebo členem, který má vysokoškolské právní vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie).

I přes uvedené stěžovatel o ustanovení zástupce v kasační stížnosti požádal. Nejvyšší správní soud podotýká, že podle § 35 odst. 8 s. ř. s. se pro rozhodnutí o ustanovení zástupce vyžaduje kumulativní splnění dvou podmínek, a to jednak splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, jednak též nezbytná potřeba takového zastoupení k ochraně práv účastníka řízení. Nejvyšší správní soud vzal úvahu, že dle napadeného rozhodnutí krajského soudu stěžovatel splňuje podmínky pro částečné osvobození do soudních poplatků ve výši 90 %, nicméně Nejvyšší správní soud neshledal splnění druhé nutné podmínky pro ustanovení zástupce, tedy jeho nezbytnost k ochraně práv stěžovatele.

Po zhodnocení obsahu kasační stížnosti totiž dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že v projednávané věci není nezbytná potřeba zastoupení stěžovatele prokázána. Kasační stížnost má požadované základní náležitosti, a ačkoliv je velká část v ní uvedené argumentace stěžovatele, jež má zpochybňovat rozhodnutí krajského soudu o částečném osvobození stěžovatele od soudních poplatků, nesrozumitelná, resp. ve vztahu k dané

otázce irelevantní, vyplývá přesto jednoznačně z jejího obsahu, že dle přesvědčení stěžovatele jeho majetkové poměry odůvodňují plné, a nikoli pouze částečné osvobození od soudních poplatků. Tuto nikterak komplikovanou otázku může Nejvyšší správní soud na základě podané kasační stížnosti a podkladů obsažených ve spise plně posoudit a věcně o ní rozhodnout, aniž by bylo třeba za tímto účelem stěžovateli ustanovovat zástupce. Za této situace tedy Nejvyšší správní soud návrh na ustanovení zástupce zamítl.

Posléze Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadený výrok rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Tento druh osvobození od soudních poplatků je upraven v § 36 odst. 3 s. ř. s. Z dikce tohoto ustanovení především vyplývá, že účastník může být zčásti a zcela výjimečně plně osvobozen od soudních poplatků při současném splnění těchto tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků. Mimo toto ustanovení se dílčím způsobem za použití § 64 s. ř. s. aplikuje rovněž § 138 o. s. ř., podle něhož lze přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti. Citované ustanovení občanského soudního řádu rovněž pamatuje na situace, kdy uplatňování nebo bránění práva před soudem nese znaky svévole (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, www.nssoud.cz, či ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, publ. pod č. 2601/2011 Sb. NSS).

V případě stěžovatele je nutno konstatovat, že kasační stížností je napadeno rozhodnutí krajského soudu, jímž mu bylo přiznáno částečné osvobození od soudního poplatku ve výši 90 %. V této souvislosti je třeba vzít v potaz, že s účinností od 1. 1. 2012 došlo zákonem č. 303/2011 Sb. k úpravě podmínek pro přiznání osvobození od soudních poplatků soudem dle § 36 odst. 3 s. ř. s. Podle jeho novelizovaného znění mají správní soudy dle představ zákonodárce zásadně přiznávat pouze částečné osvobození od soudních poplatků. Úplné osvobození od soudních poplatků je možné přiznat pouze výjimečně ze zvlášť závažných důvodů.

Poukázat lze dále na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 5. 2012, č. j. 6 As 15/2012 – 15, www.nssoud.cz, v němž zdejší soud odkázal na stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, podle kterého „v této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od něhož se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) - srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo nálezy Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp.

pokračování

zn. II. ÚS 2432/08“. S ohledem na tyto jednotlivé funkce soudních poplatků dochází zdejší soud k závěru, že je důležité nejen chránit zájmy účastníka řízení, který se domáhá svých práv soudní cestou, ale zároveň zajistit, aby si účastník řádně uvědomoval důležitost předmětného řízení a byl si zřetelně vědom okolností, které jeho řízení doprovázejí. Proto při posuzování osvobození od soudních poplatků soud musí kromě majetkové situace žadatele posoudit i procesní postup, jakým účastník dané řízení vede (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 – 12, www.nssoud.cz).

Krajský soud přitom přezkoumatelným způsobem dospěl k akceptovatelnému závěru o tom, že poměry stěžovatele nepředstavují závažné důvody, které by pro svoji výjimečnost odůvodňovaly úplné osvobození stěžovatele od platby soudního poplatku, a že za daných okolností je adekvátní osvobození stěžovatele od soudních poplatků ve výši 90 %. K tomu zdejší soud v souladu se svým rozsudkem ze dne 15. 5. 2013, č. j. 6 As 75/2013 – 18, www.nssoud.cz, dodává, že *„v otázkách částečného osvobození od soudních poplatků bude již z povahy věci vždy přítomna jistá míra uvážení toho kterého předsedy senátu. Udrží-li se toto uvážení v zákonných mezích a bude odpovídat skutkovým okolnostem (...), nemůže být samo užití soudcovského uvážení důvodem pro zrušení přijatého usnesení o osvobození od soudních poplatků Nejvyšším správním soudem“*.

Nejvyšší správní soud tak uzavírá, že se krajský soud dostatečným způsobem zabýval naplněním podmínek pro osvobození od soudních poplatků a oprávněně dospěl k závěru, že za dané situace je zcela namístě po stěžovateli požadovat alespoň částečnou úhradu soudního poplatku. Nemajetnost nemůže být bez dalšího důvodem, aby se nemajetná osoba mohla volně a bez jakýchkoliv omezení realizovat v uplatňování četných podání u soudu, jak by k tomu docházelo právě v případě nesčetných podání stěžovatele (srov. zmiňovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 7. 2012, č. j. 5 As 10/2012 – 26, www.nssoud.cz).

Nejvyšší správní soud dospěl z výše uvedených důvodů k závěru, že kasační stížnost směřující proti napadenému výroku č. I usnesení krajského soudu není důvodná, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný měl ve věci úspěch, příslušelo by mu tedy právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů, z obsahu spisu zdejšího soudu však plyne, že mu žádné náklady nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 30. června 2016

5 As 108/2016

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu